

KOROŠKI SLOVENEK

Naroča se pod naslovom: „**KOROŠKI SLOVENEK**“.
Klagenfurt, Viktringer-Ring 26.

Rokopisi se naj pošiljajo na naslov:
Koroški Slovenec, uredništvo, Klagenfurt, Viktringerring 26

**List za politiko,
gospodarstvo in prosveto**

Izhaja vsako sredo. Posamezna štev. 10 Rpf

Stane četrtletno: RM 1.—; celoletno: RM 4.—
Za Jugoslavijo
četrtletno: Din. 25.—; celoletno: Din. 100.—

Koroške utrakvistične šole ni več!

Na nedavnem zborovanju narodno-socialistične učiteljske zveze v Celovcu je govoril dež. šolski referent E. Dlaska o šolstvu v Veliki Nemčiji in med drugim dejal: „Tudi šola je pritegnjena v veliko dogajanje našega časa. Novo šolo je treba vrednotiti iz narodnega vidika. Samo, kar je narodu v korist, bo ostalo. Dosedanja šola je sicer vzgajala mladino v koristne člane človeške družbe, a je ni udinjala v službo naroda. Šola je kriva, če niso izginili prepadi med izobraženimi in neizobraženimi, med bogatimi in revnimi. Nova Nemčija je vzgojno delo, a to ni nikakor zasluga šole. Lahko smemo trditi, da je dosedanja oblika šole odpovedala...“

Op. ur.

Iz vseh krajev slovenskega dela Koroške nam poročajo, da se je z novim šolskim letom v elementarnih šolah ukinil začetni slovenski pouk prvega šolskega leta, da je odpravljena iz šol koroških Slovencev Maklinova začetnica, dosedanja učni pripomoček takozvanega utrakvističnega šolstva, in da bo latinico odslej nadomestovala izključno samo gotica. Osnovno znanje malih slovenskih šolarčkov najtorej po teh vesteh odslej posreduje izključno samo še nemška beseda in nemška pismenka. Ali pa pomeni nova šolska reforma ki posega globoko v bistvo dosedanjega šolskega sistema, začetek nadaljnjih reform v področju šolstva koroških Slovencev?

Dosedanja utrakvistična šola slovenskega ozemlja je bila samo po imenu dvojezična. Koroškim Slovencem je bila gorje in zlo od svojega začetka pa do konca. Morda so osnovatelji in zakonodajci koroškega utrakvizma v svojem prvem osnutku šoli res namenili nalogo posredovanja dveh jezikov narodnega in državnega. Dejstvo pa, da je utrakvistični šolski zakon ostal skozi desetletja brez izvršilnih odredb in da so dvojezični učni načrti ostali pridržani deželni in okrajnim šolskim oblastem, pove, da je po sebi morda lepi zakon dvojezičnega šolstva ostal samo zakon brez življenja. Od svojega postanka do danes je bila takozvana utrakvistična šola koroških Slovencev samo ponemčevalnica slovenske mladine. Prav redki so slučaj, da je mladinski vzgojitelj z ljubeznijo in primernim znanjem gojil dragoceni zaklad, ki so ga prinašali mali Slovenci v šolo po materni in družinski vzgoji. Le redki učitelji so slovenski mladini posredovali ljubezen do njene materne besede. Običajni pouk takozvane utrakvistične šole je obstojal v tem, da so drobci ljudske ali pismene slovenščine v prvem in morda še v drugem šolskem letu vzgojiteljem služili kot sredstvo za mučno vbivanje nemškega jezika v otroške glave. Pogosto je slovenska materna beseda v šoli služila celo poniževanju in sramotjenju slovenske narodne družine. Temu, dostojanstvu slovenskega naroda tako zelo nasprotnemu duhu utrakvističnega šolstva smo koroški Slovenci od vsega začetka napovedali najostrejši boj. Pred 90 leti se je dunajski prosvetni minister že bavil z javno slovensko pritožbo nad obstoječim šolskim sistemom v deželi. Od tedaj do danes ni minulo niti eno leto, da narod in njegovi zastopniki ne bi v spomenicah, vlogah, prošnjah, deputacijah, člankih, govorih ali knjigah terjali svojega naravnega prava v šoli. Stoletna slovenska terjatev pa je ostala neizpolnjena do naših dni.

Zlo koroškega šolstva za Slovence se je povečalo, ko so začeli Nemci v šolskih in upravnih oblasteh, v deželnem in državnem zboru, v govorih in knjigah na slovenske šolske pritožbe odgovarjati s hvalisanjem koroškega „dvojezičnega“ šolstva in ko so dokazovali svojo velikodušnost napram drugorodcem, češ, saj Slovenci sami ne želijo drugih šol in jim je nemščina pač bolj pri srcu kakor njihov materni jezik. Gorje ponemčevanja se je tako še večalo z dokazovanjem njegove upravičenosti. Pri ocenjevanju koroške utrakvistične šole naj pohvalno omenimo redke šolnike, ki so se vsaj trudili za tem, da so kljub pičlim učnim sredstvom, brez določenega učnega načrta in dostikrat še v nasprotju z naredbami

šolskih oblasti nudili slovenskim otrokom vsaj nekatere najosnovnejše elemente slovenske govorice in pisave. Njihovo število je — žal — padalo z vsakim desetletjem, da je ob koncu od števila učiteljstva med koroškimi Slovenci ostala samo še bora desetorica, da ne govorimo o dvojici slovenskih učiteljev. V zadnjih letih se je naša borba za pravično šolo poostila končno tako, da smo morali biti celo že veseli, da se je na utrakvistični šoli vsaj še ponekod poučevala — latinica.

Stoletna naša borba za reformo utrakvističnega šolstva je z novim šolskim letom končana. V šolah je danes ukinjena zadnja sled dvojezičnosti. Elementarno šolstvo koroških Slovencev je danes čisto nemško. Po neuradnih vesteh, ki smo jih v tej zadevi sprejeli, je o novi šoli koroških Slovencev sklepalo učiteljstvo v svoji zvezi. Tozadeven odlok prosvetnega ministrstva ali šolske oblasti nam ni znan. Iz brezštevilnih pismenih in ustnenih pritožb naših rojakov pa sklepamo, da je nova, nemška šola uvedena v vseh občinah, koder ljudstvo govori slovensko.

Slepomišenje s koroškim šolskim utrakvizmom je torej zaključeno. Zato smo narodnemu socializmu oz. narodno-socialističnim učiteljem hvaliležni. Iz za poletnih otroških vrtcev v naših kra-

jih pa smo vajeni, da se v novem času tudi raznarodovanje odkrito in brezobzirno priznava. Iz tega bi se dalo sklepati, da nova šola za koroške Slovence ne sme imeti več videza, da njen pouk odgovarja naradni zahtevi po upoštevanju materne govorice v šolski vzgoji. Odprava latinice v šolah pa bi ponazorovala težnjo, naj bi se otroci tudi v samouku ne privajali več slovenščini.

Odkrito povemo, da danes še dvomimo, da bi bile navedene tendence novega šolstva pri nas končnoveljavne. Da bi se veliki nemški narod pokazal napram slovenskemu narodu, ki ga ni nikdar ogrožal in je svojo lojalnost napram državi in narodu-sosedu opetovano z dejanji izpričal, tako ozkosrčnega? Da bi veliki nemški narod Slovincem odrekal, kar je njemu samemu najosnovnejša pravica? Resnica, da bi država, ki je dostojanstvo svoje narodnosti tako visoko dvignila, prezrla dostojanstvo materne besede stotisočih Slovencev v osnovnem šolstvu, bi bila — to prostodušno izpovedujemo — kruta. Od neke strani nam namigujejo, da so predvidene nadaljne reforme v področju našega šolstva. Če je temu tako, zamorejo biti te reforme nam samo v korist. V obratnem slučaju pa bi ostala zaveznica naroda njegova naravna pravica.

Mussolini: „Evropa ima nov obraz!“

Minuli teden je Čehoslovaška doprinesla za evropski mir drugo veliko žrtev. Svoj spor z Madžarsko je predložila sporazumno z Budimpešto Nemčiji in Italiji. V četrtek 3. novembra sta se nemški in italijanski zunanji ministri sestala na Dunaju in odločila: V čehoslovaški državi ostanejo od Madžarov oспорovana mesta Bratislava, Nitra in Sveljuš, Madžarska pa dobi mesta Nove Zamky, Levenec, Lučenec, Košice, Užhorod in Munkačevo. Ozemlje, ki odslej pripada Madžarski, bo madžarska vojska zasedla med 6. in 10. novembrom. Točno razmejitve izvede češkoslovaško-madžarska komisija. Ob zaključku zasedanja je italijanski zunanji minister grof Ciano izjavil: „Gotov sem, da je naš trud kronan z uspehom. Iz dunajskega sestanka izhaja nov red in novo razdobje v srednji Evropi, ki bo odslej slonela na mednarodni pravičnosti, katero želimo in hočemo.“

Kako izgleda Čehoslovaška po drugi oddelitvi? „Češko Slovo“ objavlja sledeče številke: ČSR je odstopila Nemčiji 28.200 kv. km in 3.600.000 prebivalcev, Madžarski pa je odstopila 12.400 kv. km z 1 milijonom 60.000 prebivalci. Češko ozemlje se je zmanjšalo od 140.000 kv. km na približno 100.000 kv. km. Poprej je imela ČSR 15 milj. 300.000 prebivalcev, sedaj jih ima pa okrog 10.150.000. Od teh je 6.150.000 Čehov, 2.250.000

Slovakov, 550.000 Rusinov, 470.000 Nemcev in okrog 200.000 Madžarov. (Po obsežnosti je Jugoslavija danes še enkrat tako velika po prebivalstvu pa za tretjino večja. Op. ur.) Dočim je po dunajski razsodbi zavlada na Madžarskem ogromno navdušenje, je čehoslovaški narod potrpet, ker mu je Slovaške in Podkarpatske Rusije ostalo samo še gorovje, dočim je doline s cestami in železnicami vzela Madžarska. Ob razglasitvi dunajske razsodbe je čehoslovaški radio objavil vladno sporočilo, v katerem se je med drugim reklo: „Rešili smo, kar se je rešiti dalo. Ker je slovaški, češki in ukrajinski narod dokazal trdno voljo za skupno državo, ni prišlo do popolnega razsula. Vest o boljše vici čiškega in slovaškega življenja so nesramna laž, hrabro smo sprejeli udarce usode. Znaprej nam ostane pot dela.“

Dan za dunajskim sestankom je govoril Mussolini bojevnikom iz svetovne vojne. Zatrdil je, da se na evropskem nebu pojavljata modrina in vedrina, ter dostavil: „Čehoslovaška se je danes usmerila k osi Rim—Berlin. Škodljivi vplivi Moskve so v Pragi prenehali. Čehoslovaška ni več oporišče Francije in ne več letalsko izhodišče Rusije. V kratkem razdobju od monakovske konference pa do dunajskega sestanka se je črta Pariz—Praga—Moskva pretvorila v črto Rim—Budimpešta—Praga—Berlin. Evropa ima danes nov obraz!“

Führer Adolf Hitler proti vojni.

Povodom strankinega dneva v Turingiji je govoril Führer in kancler Adolf Hitler, da postavlja Nemčija namesto demokracije, svetovne vesti in pravičnosti ter društva narodov — svoj lastni narod! „Ne zaupam razorožitvi, dokler se ne razoroži duh, ki hujska na vojno!“ O tekočem letu je kancler izpovedal: „Če pregledamo leto 1938, moramo biti ponosni in veseli. Nemčija je postala večja na najnaravnejši in pravno neoporečen način. Kajti pridružili smo v našo narodno družino 10 milijonov nemških rojakov. Z nami bodo državo nosili in ji služili, ker najbolje vedo, kako težko je biti zapuščen in oddrobljen. Dela v tekočem letu ne smemo zapustiti nikdar. Razorožili bomo, kadar vojni hujskači ne bodo več sveta oboroževali!“

K volitvam v Jugoslaviji.

Predzadnjo nedeljo je govoril k volitvam v narodno skupščino notranji minister dr. Korošec, ki je med drugim navajal sledeče: Naša vlada je trdno odločena, da po volitvah nadaljuje z reševanjem notranjih razmer. Hrvati bodo z njenim delom zadovoljni. Za bodočnost Slovencev se ni treba nič bati. Še naprej bomo mislili na kmeta, obrtnika in delavca. V ozki zvezi s temi stanovi bomo v bodočnosti storili vse, kar zahteva njihova korist in njihov napredek. Naše denarne prilike bodo dovoljevale, da se izboljša uradnikom njihovo težko stanje. Trojno je potrebno za našo čim sijajnejšo zmago: da smo složni in se ne ukvarjamo z osebnostnimi vprašanji, da gremo vneto na delo in z navdušenjem, korajžjo in ponosom po svojo zmago! Naša zmagabopomenila, da vemo, kam gremo v notranji in zunanji politiki.“

Anglija pomirjuje Evropo.

Minuli teden je v Londonu zasedala poslanska zbornica. Govorniki vladne opozicije so ostro napadali zunanjo politiko in navajali, da gre Anglija po tej poti v neizogibno propast. Vladno delo je branil sam Chamberlain. Poudaril je, da veruje v miroljubnost Nemčije in Italije in da je iz te svoje vere šel v München ter podpisal znano pogodbo. K razvoju mednarodne trgovine je izjavil: „Po svojem zemljepisnem položaju mora Nemčija zavzemati obvladujoč položaj v srednji ingovzhodni Evropi. Ta gospodarska stremjenja se lahko razvijejo v medsebojno gospodarsko izpopolnjevanje. V tem evropskem predelu nismo Nemčije nikdar hoteli iztisniti in moramo zmeraj kazati dobro voljo napram tistim državam, ki žele v srednji in jugovzhodni Evropi svobodno gospodarsko tekmovalje. Med nami in Nemčijo ne sme priti tudi ne do gospodarske vojne. Če pa se izboljša trgovina med Francijo, Nemčijo in Anglijo, tedaj bo to tudi nam koristilo. Na svetu je dovolj prostora za nas in za Nemčijo.“ S posebnim poudarkom je Chamberlain govoril o oboroževanju: „Naša država mora biti enako oborožena kot druge države, četudi nima nikakih napadalnih namenov.“ — Zadnje vesti napovedujejo skorajšnji poset Chamberlaina v Nemčiji, kjer bo za ceno kolonij ponudil angleški načrt o pogodbi štirih velesil. Medtem je Anglija priznala zasedbo Abesinije po Italiji.

Kako je v Španiji?

Dve dobri leti že traja španska vojna. Dan za dnem se uničuje narodno premoženje, neprecenljive umetnine so izgubljene, nešteto cerkva in drugih poslopij je postalo žrtev nesrečnega spora in komaj je šele viden konec žalostnega dejanja. Izid španske meščanske vojne so odločili nedavni evropski dogodki. Francove čete vztrajajo na eni, veliki in svobodni Španiji, Negrin, vodja republikancev, pa govori o glasovanju španskega ljudstva. Franco in Negrin sta si edina, da se mora vojna končati s socialnimi preureditvami in bolj urejenimi gospodarskimi razmerami. Po vaseh in mestih tako nacionalne kakor republikanske Španije je videti samo še starce, ženske in otročad in vsi ti pričakujejo skorajšnje konca vojne morije. Novi razvoj v Evropi potrjuje njihovo pričakovanje. Gospodariji republikanske Barcelone se silno hujujejo nad Benešem, zakaj ni vztrajal in izsilil vojne. Franco pa je sedaj lahko odpustil inozemske prostovoljne čete in se odslej zadovoljuje z dovozom inozemskih živil in orožja. Ima tudi velik trumf v rokah, ker je gospodar železniške proge Algeiras—Henday, po kateri zamore Francija razpolagati s svojo kolonialno armado v Afriki. To dejstvo napotuje Francijo k dobri previdnosti. Anglija pa se je iz zadnjega razvoja zelo veliko učila. Zadnje vesti iz Španije javljajo Francov napad na republikanska mesta. Očividno bo skušal še pred nastopajočo zimo izsiliti odločitev.

Angleški list o Rusiji.

V številki od 25. m. poroča angleški „Times“ nekatere zanimivosti iz sovjetske Rusije. Po njegovih vesteh je začelo Rusiji primanjkovati kuriva. Kako je to mogoče ob silnih množinah premoga, drv in petroleja v Rusiji? V prvih letih so sovjeti dali kmetom 400.000 traktorjev na razpo-

lago in še mnogo drugih kmetijskih strojev. Za vse te stroje pa je treba olja, goriva, in tega je sedaj premalo. Tudi žita primanjkuje, ker so v mnogih predelih odpovedale traktorske postaje in se je zapoznala setev in žetev. V zadregi vsled pomankanja kuriva si je vlada pomagala najprej s stiskanjem kobilic, sedaj pa bo stiskala olje iz šote. Uvaja tudi lesni plin, kakršen se uporablja tudi že pri nas za pogon avtomobilov. Premoga in železne rude pridobiva Rusija vedno več, nazaduje pa lesna industrija, ki je v veliki meri navezana na prisilno delo. Večji del industrijskih izdelkov porabi industrija sama, ljudstvu pa primanjkuje potrebno tovarniško blago. Velikopotezni načrt industrializacije se ni polno posrečil in iščejo krivce v slabih strojih, upornih inženjerjih in uradnikih. Danes ruska industrija kriči po novem kapitalu in po nujnih popravah. Najboljše stoji z rusko vojsko, ki ima prednost pred vsem gospodarstvom in njegovimi potrebami. Glavne potreščine vojaškega značaja dobiva Rusija iz inozemstva. Vojaška industrija Rusije narašča in ne more kriti lastne potrebe. Vsled zastoja ostale industrije se je položaj delavstva znatno poslabšal. Njegovo plačo ceni omenjeni angleški list na povprečno 150 rubljev, kar je polovica delavske plače pred vojno. Razmerno dobro plačano je kvalificirano delavstvo.

Japonska: Pravo borbo šele začenjamo!

Japonski ministrski predsednik Kono je imel minul teden po radiu velik govor. V njem je naglasil, da zasedba kitajskega Hankova še davno ne pomeni zaključka vojne na Kitajskem. „Dejansko se borimo proti skupnemu sovražniku komunizmu, ki hoče zboljševizirati celo Azijo. Za Čankajškovo odpornostjo se skriva samo boljševizem. Srečni smo, da Nemčija in Italija Japonski nudita polno moralno pomoč. Japonska hoče skupnega sodelovanja z vsemi državami, ki pripadajo paktu proti komunizmu. Pravi mir bo na svetu ustvarjen šele, ko bo obveljala splošna enakost,“ to je knez Kono med drugim povedal.

Narodne manjšine v Rumuniji. V Rumuniji živi nič manj ko 17 narodov-manjšin. Madžarov je domala poldrug milijon, Nemcev dobrih 700 tisoč, Ukrajincev pol milijona, 700 tisoč je židov, potem so še Poljaki, Srbi, Čehi, Slovaki, Bolgari, Rusi, Grki in drobci azijskih plemen. Rumunska vlada je že začetkom avgusta osnovala poseben manjšinski komisariat, ki je neposredno podrejen ministrskemu predsedniku. Njegova naloga je, da omogoči narodnim manjšinam svobodno uporabo maternega jezika, njihov kulturni in gospodarski razvoj ter zjamči sodelovanje pripadnikov narodnih manjšin v javni upravi. Kako se bo komisariat obnesel, je treba počakati, kot poizkus notranje ureditve manjšinskega vprašanja pa zasluži tudi našo pozornost.

Nepomirljivi Arabci. Anglija je bila odredila najstrožje postopanje proti arabskim upornikom v Palestini in posebno v Jeruzalemu. Ta odlok je, tako sklepamo iz zadnjih vesti, Arabce še podžgal v njihovem odporu. Vse arabske trgovine v Jeruzalemu so v znak protesta stopile v stavko, ustavljen je bil nadalje promet po železnicah, avtobusih in pristaniščih. Angleži si pomagajo s tem, da razstreljujejo z dinamitom arabska naselja. Zasedli so tudi arabsko pristanišče Jaffo in razstrelili ne-

katere mestne predele. Samo v oktobru je padlo 373 Arabcev, 58 židov in 14 Angležev. Krvavi boji se nadaljujejo in miru najbrže ne bo dotlej, da Angleži ugodijo arabskim željam. Zaenkrat angleški listi nasvetujejo, naj angleška vlada skliče sestanek zastopnikov vseh arabskih držav ter se z njimi posvetuje o bodočnosti Palestine.

Ostale vesti. Pod Madžarsko se nahaja sedaj 416.000 Slovakov in nad 100.000 Rusinov. — Jugoslovanski knez-namestnik Pavel se je mudil na uradnem obisku v Rumuniji. Sestanek je v inozemstvu vzbudil veliko pozornost. — Nemčija je imela v tem polletju 23.500 več rojstev kot lani. — Rumunski kralj Karol poseti 13. novembra London. — Slovaška vlada je dovolila svojim Nemcem, da nosijo kljukasti križ. — Ozemlje sudetskih Nemcev se bo uradno nazivalo Sudetenland in bo njegovo glavno mesto Reichenberg. — 15. novembra začeta Anglija in Italija izvajati svoj sporazum. — Bolgarija dobi od Anglije 9 milj. funtov šterlingov posojila. — Brat španskega generala Franca se je na letalu smrtno ponesrečil. — V Čehoslovaški bodo ta teden volili državnega prezidenta.

Slovenska žena, čuvaj svoj narod!

Izza šmihelske prireditve „Dan slovenske žene“.

Nova nota v partituri našega prosvetnega življenja je zazvenela. Prilike novega položaja slovenske narodne družine so jo narekovale in njen odmev bo šel po vseh slovenskih dolinah. Slovenskemu možu in fantu, stoječemu v borbi za ohranitev narodne samobitnosti, se je postavila ob stran slovenska žena. Ne, da bi se bila doslej odmikala dolžnosti, ki jo nalagajo dnevi slehernemu koroškemu Slovincu, le svoje posebne naloge v tej sveti in pravični borbi se je zavedla. To je glasni klic s šmihelskega dneva slovenske žene!

Matere, žene in dekleta predvsem so napolnile Šerčerjevo dvorano v Šmihelu, le dobro tretjino so tvorili gospodarji in fantje. In da ni bilo veselo svirajočih šmihelskih tamburašev, ki so posrečeno izpolnili spored na odru, v nekaki zadregi bi bil navzoči moški svet. Prireditve je otvoril spodnjepodjunski deklški zbor s tremi razigrano-vedrimi pesmimi. Prav iz srca je vrela melodija deklške vigredi in deklškega veselja, prijetna domačnost je legla v dvorano in že, ko je deklamatorica v naslednji točki zase in za svoje družice prisegala zvestobo slovenski besedi, smo vedeli vsi: slovenska žena zavzema mesto, koder bo odslej branila narodne svetinje! Junaška in odločna bo v obrambi dragocenega zaklada, ki ji je zaupan, je klical naslednji spored v pesmih, govorih in prizorih, občinstvo v dvorani se je razgibalo, zaiskrile so se oči stoterim materam in dekletom in utrujeni, še sivi mož tam v kotu je vedel: junaško, kotlevinja svoje mladiče, bo slovenska žena branila dostojanstvo svoje narodne družine. V besedi je izpovedal misel nedeljske prireditve zvezin govornik, ko je med drugim dejal:

„Lojalni napram državi in narodno-socialistični stranki, legalni v našem narodnem delu terjamo danes revolucijo slovenskih src! Slovenskemu človeku moramo ohraniti njegovo notranjo bitnost, iz katere bo po svoje zajemal nevidni svet nad seboj in v sebi ter otipljivi svet okoli sebe. Braniti moramo iz neomajene vere v zmago narurne pra-

Podlistek

Orkan, roman v slikah.

1.

Šest sto milj od Tahitskih otokov, v sinjih vodah Tihega morja, leži otok Manukura. Domačini, ki se kopljejo v sončnem soju sredi južnjaških le-

pot tega čudovitega otoka, so pozabili, da je otok samo majhen del zemlje, ki se je ukradla morju in da morje neprenehoma čaka trenutka, da se maščuje za njo.

2.

Na vsem otoku je zavladovalo slovesno razpoloženje, ko se je s Tahitija vrnila trgovska ladja kapitana Nagleja. Po prihodu ladje naj bi se zastavni mornar Terangi poročil z Maramo, prelepo hčerko poglavarja domačinov na otoku, Mehevija.

3.

Medtem ko se domačini pripravljajo na poroko, sta guverner De Laage in njegova žena povabila na zajutrak majhno skupino Evropejcev, ki prebivajo na otoku. Med njimi je tudi duhovnik, oče Paul, dober prijatelj Terangijev in prijatelj vseh domačinov. Vsi ti so med seboj tovariši. Kako tudi ne, saj jih veže drugega na drugega več kakor samo krvno sorodstvo: osamljenost in oddaljenost od belega sveta ter skupna ljubezen do dobrodušnih domačinov na otoku. (Dalje sledi.)

vice slovenskega duha in njegovo dragoceno posodo: slovensko materino govorico. Če zanjo ni prostora v javnem življenju in niti več v ljudskem šolstvu, tem častnejše bodi njeno mesto v družini in narodu. V tem velikem stremljenju pritiče slovenski ženi posebna naloga. Ojebliklenela v žrtvi, vsa narodna in materinska mora odslej v še večji meri posredovati rastoči mladini sveto dediščino slovenske govorice! Močna in velika v trpljenju bo vlivala sinovom, možem in očetom vedno novega poguma in nove pobude pri delu za ohranitev slovenske narodnosti. Previdnost, ki je postavila naš narodič na ta košček zemlje ne brez namena, in zemlja naša, ki še vsikdar ščiti zvestega svojega sinu, ji bosta opora, ko bo vsa ljubeča za svoj narod molila in — trpela! Zravnana naj zavestno nosi narodovo bol in gorje, da bo njegova soodrešenica!"

Še je sledila pesem, za njo mični prizor mladih gospodinjin in nato rajalni pohod ob melodiji koroške narodne. Prireditelj je zaključil skupni nastop spodnjepodjurskih deklet ob spremljevanju šmihelskih tamburašev, oziroma pristrčni „lahko noč!“ dekliške družine, kateremu je iz dvorane glasno ali molče odzdravljali iskreni „Bog povrni!“ požrtvovalni voditelji slovenskih deklet, Milki Hartman-ovi, in njenim marljivim sotrudnicam. Ostala pa je vsem navzočim zavest, da se je slovenska žena učnila v slovensko prosveto s svojo posebno, zvišeno nalogo.

Domače novice

Za naše male.

Otroci, ali ste si že ogledali svojega novega mladega prijatelja in z njim malo pokramljali? Glejte, te dni je že drugič prišel k vam, ves dober in ljubeznjiv, z lepimi sličicami in še lepšimi pesmicami. Kaj ne, da ste že uganili, otročiči, na koga mislimo. Če pa še niste, pa pobarajte ateja ali mamico in vam bosta povedala: I, seveda, „Mladi Korotan“ je to, vaš mladi, dobri prijatelj!

Pa si pogledimo, kaj vam prinaša tokrat zanimivega! Kaj ne, saj veste, da je bil prvega novembra praznik Vseh svetnikov? Takrat niste imeli šole in ste šli na grobove — mogoče ste šli tja pozdravit staro mamo ali svojo sestrico in bratca ali pa celo svojega očeta, če je bil kdo med vami tako nesrečen, da mu ga je vzela neusmiljena smrt. Vidite, tudi vaš mladi prijatelj se je spomnil tega praznika umrlih in vam bo pripovedoval o malem junaku Jakcu Smrekarju — velikem apostolu ljubezni, kako je šel za očetom, dokler ga ni našel. Ja, pomislite, otroci, in pesmico o Zlati ptički boste slišali, pa pravljico o Vrbskem jezeru; kaj ne, saj poznate Vrbsko jezero? Tako veliko je danes, da ladje plavajo po njem, v šoli so vam gotovo že kaj povedali o tem velikem, lepem biseru Koroške. Vaš mladi prijatelj vam bo pa celo vedel povedati, kako je to jezero nastalo! Hej, otročiči, le napnite svoje brihtne očke in svoja ušesca: da, da, boste rekli, Mladi Korotan pa res veliko ve!

Ja, pa to še dolgo ni vse! O kaj pa še! Kar pogledimo naprej: Zgodba o angelu varhu, pa pripovedka o kralju živali — no, ali veste, kdo je kralj živali? I, seveda, lev, ne medved, pa tudi slon ne! Ali ste že videli leva? Vidite, Mladi Korotan vam pokaže njegovo sliko. Ja, take zverine se je pa res kar bati.

Ampak potem, otroci, to bo pa nekaj za vas, ki imate posebno bistro glavice — in že marsikatero strgane hlačke „za ušesi“. Ja, kar pogledajte si: pravljica s podobami! To je nekaj, ko človeku še dosti brati ni treba. In potem še dve lepi pesmici, pa še nekaj prav, prav posebnega: ali ste že videli kedaj, da bi se goske igrale vojake? In da bi se gosaki pripravljali na boj s krvoločno, črno muco? Ho-ho, se boste smejali in čudili. Gosi pa vojska! Ja, ja, otročiči naši, tudi to je mogoče. Kar pogledajte v Mladega Korotana, pa boste videli. Tam je napisano črno na belem: Gosja vojska. E, pa ne samo to, temu bi nihče ne verjel. Zato so pa tam tudi lepe slike, kako gosaki korakajo in „eksercirajo“ in se pripravljajo na boj. In če hočete vedeti, kaj je bilo potem, ko je prišla črna muca, pa recite ateju: Moj atej, al' ti, da mi boš dal marko, da si bom naročil „Mladi Korotan“.

Vidite, otroci, koliko lepega ima za vas vaš mladi prijatelj. Pa še vsega izdali nismo, da boste bolj radovedni. In tako bo prihajal k vam vsak mesec, z lepimi sličicami, s pesmicami in pripovedkami, učil vas bo in se z vami veselil. Otroci, ali veste, da bo drugi mesec svetil Miklavž? Prav na tiho vam zaupamo tale nasvet: Če atej ni bil dobre volje, ko ste ga prosili za marko, da bi vam naročil Mladega Korotana, dajte, otroci, stopite po prstih k mamici in ji povejte na uho: „Mamica, naroči svetemu Miklavžu, naj nam prinese Mladi Korotan, pa ne samo za

enkrat, ampak kar za celo leto. Potem se bomo vselej spomnili svetega Miklavža, kadar bo prišel k nam naš mladi prijatelj. Stric Joža.

Naš novi podlistek. V zadnji številki našega lista smo zaključili podlistek „Klic divjine“, povest ameriškega pisatelja Jack London-a. Kot smo pričakovali, je to velezanimivo delo vzbudilo interes vseh naših čitateljev. Saj pa je povest o tihi revoluciji v kraljestvu živalstva tudi nadvse mikavna in njeno dejanje prav nazorno. Po zaključku tega podlistka se uredništvo zahvaljuje družbi sv. Mohorja v Celju za dovoljenje ponatisa in opozarja svoje naročnike, da je družba pred dobrim letom povest založila v knjigi, ki stane za ude 12 dinarjev broširana in 18 dinarjev trdo vezana. Ta ali oni čitatelj si bo hotel sedaj naročiti knjigo in naj ga opozorimo na založnico. — V tej in par naslednjih številkah ponatiskujemo v podlistku krajši roman, ki bo za prijatelje našega tiska prava posebnost. Je to „Orkan“, povest v slikah. Na prav učinkovit način podaja v slikah in kratkem besedilu usodo mlade družine nekega tihomorskega otoka, katero po čudovitih potih naključja in previdnosti reši divja sila narave. Torej: sreča v nesreči! Uverjeni smo vnaprej, da bo novi podlistek vsem brez izjeme prav ugajal in pridobil listu še novih prijateljev. Po razvedrilu za oko pa sledi nekaj lepega za duha in srce.

Slovenske gospodinjske šole ostanejo! V uredništvo so došla vprašanja, če so z ukinitvijo cerkvenih šol in ustanov prizadete tudi naše gospodinjske šole. Informacije, dane nam po merodajni oblasti, se glasijo, da ostaneta slovenska gospodinjska zavoda v Št. Jakobu v Rožu in v Št. Rupertu pri Velikovcu neokrnjena. Isto velja za slovenski sirotišnici in šentjakobski šivalni tečaj. Ker se je pouk v obeh zavodih že pričel, naj stariši svoja dekleta takoj pošljejo zavodom. V obeh gospodinjskih zavodih je še nekaj mest za nove gojenke.

Kdo je našel na minuli tržni dan sv. Uršule v Celovcu listino, v kateri je bilo RM 320.— in nekaj listin z imenom Georg Schmiedmaier, Loibltal? Ta denar je moral več let zbirati reven kajžlar in oče šesterih otrok. Na tržni dan je hotel kupiti kravo, ker je edina krava družine samo še za mesarja. Ko pa je za sosede kupoval, je naenkrat pogrešil denarnico in ves denar. Vse poizvedovanje je doslej ostalo brezuspešno. Pošteni najditelj je naprošen, da denar vrne, seveda proti postavnemu odškodnini. Pa tudi poštenjak, ki ima upravičen sum ali jasno sled, je naprošen, da to javi pri občini, orožništvu ali župnemu uradu Windisch-Bleiberg, Post Unterbergen, ali pa na upravo lista.

Rimsko kopališče so odkrili — tako poroča graška „Tagespost“ — na Koroškem in sicer v bližini gorenjskih Lesc. Gorenjske Lesce so, kakor je znano, v Sloveniji in ne na Koroškem. Iz izkopin samih izhaja, da se je tod za časa Rimljanov nahajala večja naselbina s kopališčem. Še danes se tamošnje ljudstvo poslužuje zdravnih vrelcev. Med izkopinami so kmetje našli tudi 21 rimskih zlatnikov iz 5. in 6. stoletja.

Latschach ober dem Faakersee — Loče ob Baškem jezeru. Ko se je na Vse svete zbrala fara popoldne na farnem pokopališču, da počasti spomin svojih rajnih, je dospel tudi minister in dež. glavar Hubert Klausner z Dunaja na grob svojih starišev. Na ljudstvo je napravilo dober utis, kako je visoki gospod na našem krasnem, z jesenskimi rožami olepšanim mirodvoru počastil svoje roditelje. — Minister Klausner ima v Dobju svojo hišo, ki stoji na hribčku ceste in je baje gradič iz srednjega veka. V četrtek 3. novembra je minister istotako pri nas praznoval svoj imendan. Naši lovci so na praznik svojega zaščitnika pripravili velik lov, nato pa se zbrali na „moko gonjo“ v Baumgartnerjevi gostilni. Nenadno se med njimi pojavi visoki gost, navdušeno ga pozdravljajo, godba pa mu v čast zaigra ziljsko lovsko koračnico.

Smrtna nesreča v Košuti. Spet je Košuta terjala svojo žrtev. 17letni učiteljskičnik Heinz Holaschik iz Št. Vida ob Glini se je na Vse svete podal v gore. Preko Sel je dosegel strmi in nevarni Košutnikov stolp, pri plezanju izgubil ravnotežje in treščil s stene 70 m globoko v prepad. Težko poškodovanega je drugi dan našla rešilna ekspedicija in ga odpremila v njegov domači kraj.

Nevarnega vlomilca so prijeli. (Mittlern—Metlova.) Celovška policija se je že dalje časa trudila, da dobi v roke nevarnega vlomilca Matijo Pička, ki je v zadnjih mesecih vlomil kar na petih krajih. Na njegovo glavo je bila razpisana denarna nagrada. Predzadnji četrtek je nek policist opazoval sumljivega moškega, ki je kupoval vlomilno orodje. Ko so ga prijeli, so v njem spoznali kovača Klementa iz Solnograda in Pičkovega pajdaša. V noči na petek so se orožniki z avtom nenadno

znašli pred gostilno Neuwirth, ki je kakih dvesto metrov od železniške postaje Metlove in kot nalašč pripravna za temne posle. Vdorejo v sobo in presenetijo dva vlomilca v poteljah. Prvi je bil iskani Pičko iz Velikovca, drugi pa Dunajčan Distlbacher. Slednji je še skočil po revolver, a so ga policisti prestregli. Pičko je odsedel že 14 kazni in je sedaj nastopil svojo petnajstvo. Tudi njegov drug ni bil neobremenjen. Pri sledeči preiskavi gostilne so našli mnogo ukradenega blaga in nato zaprli tudi najemnika Neuwirth-ove gostilne, ker mu je bil posel njegovih gostov očitno znan. Med zasliševanjem sta vlomilca priznala, da sta nameravala v noči na soboto posetiti celo neko banko. Težka kazen jima ne uide.

Loibltal—Sv. Lenart v Brodeh. Na našem lepem pokopališču smo dobili nov grob. Umrli je najstarejša oseba naše fare in cele plajberške občine, gospa Barbara Perne, stara 93 let. Bila je krščena še v stari cerkvi pod Ljubeljem, ki je sedaj vsa v razvalinah. Svojega moža, bivšega cestarja, je preživela za šest let; tudi on je dosegel 89 let. Rajna je rada prihajala v cerkev, še pred dobrim mesecem je bila v cerkvi pri zakramentih. Umrli je brez vsake bolezni, zdelala jo je samo starost. Tako je zopet izjema potrdila resničnost pregovora: Navadno smrt ne gre po starosti.

Laško pri Celju. Na Vernih duš dan je preminul v Laškem pri Celju naš rojak Anton Grafenauer, ravnatelj zemljiškega urada v p. Podlegel je težki operaciji želodca v starosti 67 let. Pokojni je bil nečak državnega poslanca koroških Slovencev Franceja Grafenauerja. Rodom Zilan je ostal svojemu narodu zvest do poslednjega diha. V poklicu je bil nadvse vreden in so ga zato njegovi predstojniki visoko čislali. Država ga je za njegovo vestno delo večkrat odlikovala. Prijatelji so ga čislali kot veselega družabnika in dobrega svetovalca. Bodi rajnemu Antonu Grafenauerju slovenska zemljica lahka, z žalujočo vdovo sočustvujemo tudi mi!

Večni mu mir! (St. Margarethen i. R.—Šmarjeta v Rožu.) Koncem oktobra smo pokopali 19letnega Martina Veračnik. Nenadno je zbolel na pljučnem vnetju in mu ni bilo pomoči. Rajni je bil sodarski pomočnik ter je vsled svoje marljivosti in ustrežljivosti bil zelo priljubljen. Na zadnji poti ga je spremljala številna množica mladih in starih. Večni mu mir!

Rinkenberg—Vogrče. Meseca oktobra je spravljen z Bogom zaspal Igočev oče, katerega je cela vogrška srenja nazivala ujca. Bil je velik dobrotnik sosedov, največji po farni cerkvi. Zvesto je podpiral domače kulturno društvo in bil vsikdar zvest sin svoje narodne družine. Skozi vsa leta je bil zvest naročnik „Koroškega Slovencu“. Na zadnji poti ga je spremlilo obilo ljudstva, spremljali so rajnega štirje duhovniki. Naj Igočev ujec mirno spi v božji njivi, spominjali se ga bomo v molitvi!

Bilo srečno! V nedeljo 13. t. m. stopita pred oltar sv. Jurija, farnega patrona kotmirške cerkve, Joško Čimžar, trgovski nastavljenec, in njegova izvoljenka Marija Hallegger. Ženin je iz spoštovane Obritove družine v Čahorčah, nevesta pa posestnica v Kotmari vasi. Mlademu paru obilo blagoslova!

To in ono. „Med mečem in knjigo obstoji čudovita enotnost,“ tako je naglasil o priliki razstave nemške knjige namestnik dež. vodje Kutschera. — Dvorano dež. zbora je slikar Lobisser okrasil s slikami iz novejših koroške zgodovine. — V Velikovecu so otvorili „ljudsko banko“ na zadružni podlagi. Banka naj podpre obrtništvo in trgovino spodnje Koroške. — Bivši beljaški župan dr. Möbius je bil obsojen na leto dni zapor. — Pri Beljaku bodo v zimi velike smučarske tekme. — Pri Trgu (Feldkirchen) so odkrili staro grobišče in izkopali že več predmetov starih Rimljanov. — V Celovcu so se v tem tednu vršili nabori letnikov 1901 do 1912 in sicer za one, ki so že služili v vojski. — 7letno Erno Saria v Grabštanju je konj na paši s kopitom nevarno poškodoval. — Marija Herke iz Rut nad Važenbergom se je na kolesu težko ponesrečila. — V Voglah pri Medgorjah je umrl posestnik Jurij Smolnikar, v Običah pa Pvažičeva stara mati Barbara Luschnig. — Grad Čače pod Dobračem, koder je svoječasno bival vojvoda Windsorski, je kupil grof Welezek, nemški poslanik v Parizu. Grad namerava novi posestnik preurediti v kmetijsko podjetje. — 16letni Franc Klade iz Pliberka se je pri padcu z voza zlomil desno roko. — V okvirju delovne službe gradi 250 delavcev cesto iz Grebinja na Krčanje. Nove prometne zveze z dolino se gornjanci zelo veselijo. — V noči minulega ponedeljka je bil lepo viden lunin mrk.

**Inserirajte
v „Koroškem Slovencu!“**

Naša prosveta

Gaj zaslužnih Slovencev.

Na praznik Vseh svetnikov je bil v Ljubljani blagoslovljen in prvič odprt „Gaj zaslužnih“, v katerem počivajo za kulturno povzdigo Slovencev zaslužni možje. Na tem častnem mestu bodo odslej pričakovali vstajenja ali bodo ovekovčena imena slovenskih mož, ob katerih je slovenski narod iz svoje mladostne dobe dorastel v svoja zrela, moška leta. Naj navedemo imena nekaterih slovenskih velikanov, ki so našli v „Gaju zaslužnih“ svoj zadnji prostor naše solzne doline: Valentin Vodnik, Josip Stritar, Anton Aškerc, Fran Levstik, Matija Čop, Josip Jurčič, dr. Janez Bleiweis, dr. Valentin Zarnik, kanonik Luka Jeran in še mnogi drugi graditelji slovenskega narodnega doma. Že napisi nagrobnih spomenikov, ki so v latinici, bohorčici, metelčici, nemščini, latinščini, češčini in poljščini, nazorno predočujejo slovensko kulturno zgodovino.

„Vsak, ki spoštuje slovensko kulturo in ki je hvaležen prednikom za njih kulturno delo, bo odslej obiskoval naš Gaj zaslužnih“ — tako je ob otvoritvi zapisal ljubljanski „Slovenec“. „Ta Hram slovenske slave ali „Navje“, takoj se bo Gaj zaslužnih po staroslovenskem nazivu imenoval, sklepa pet stoletij slovenske zgodovine,“ je ob otvoritvi naglasil ljubljanski župan dr. Adlešič. — Tudi vsak koroški Slovenec poroča vani, da si zadobinovih sil v borbi za svetle vzore, ki so svetili velikim prednikom naše narodne družine.

Zgornje-podjurski okrožni sestanek. V nedeljo 13. novembra se zberejo ob pol 3. uri pop. v društveni sobi Narodnega doma v Dobri vesi vsi predsedniki in tajniki slovenskih prosvetnih društev Gornje Podjune. Z zastopniki centrale se bodo razpomenili o bodočem slovenskem kulturnem delu. Udeležba je obvezna!

Ludmannsdorf—Bilčovs. V nedeljo 27. novembra t. l. priredi naša „Bilka“ ob 3. uri pop. v dvorani pri Miklavžu pevski in tamburaški koncert. Nastopita moški in mešani zbor ter svirajo fantje-tamburaši. Vmes nastopi še šaljivi „Župan“ in par mladih deklamatorjev. Vstopnina 30 pfenigov.

Eisenkappel—Železna Kapla. Jesensko prosvetno sezono otvorimo z gospodarskim sestankom, ki bo v nedeljo 27. novembra ob 12. uri opoldne pri Kolarju v Železni Kapli. Na sestanku se bodo razmotrivala gospodarska in druga važna vprašanja našega časa. Vmes zapojejo pevci in zasvirajo tamburaši. K obilni udeležbi vabi društveni odbor.

Nekaj kritike k šentjakovski uprizoritvi igre „Mlinar in njegova hči“. V tradicijo šentjakovskega društva je prešlo, da morata okoli praznika Vseh svetih nastopiti na odru „Mlinar in njegova hči“, katerih pretresljivo dejanje tako zelo odgo-varja razpoloženju v prvih novemberskih dneh. Tudi se zato ni čuditi, da se je vabilu vedno še odzvalo občinstvo od blizu in daleč. V celoti je tokratna prireditev prav zadovoljila. Režiser je znal presoditi igro, si dobro zamislil dejanja ter primerno razdelil vloge. Čutila se je tudi njegova težnja, naj bi se na odru govorila čista, neskvajena slovenščina. Pri dobri pozornosti pa smo občutili nekolikšno pomanjkanje uživetja igralcev v igro, z manjšo flegmo pri igranju bi bila predstava še bolj dovršena in bi ne bilo opaziti nekaterih malenkostnih hib. Preveč so igralci igrali vsak zase, premalo zavestno so podčrtavali glavno misel igrske vsebine. Zunanje nedostatke, zlasti v kretnjah, smo opazili pri Marici, bolj izklesana je bila postava očeta Černota, iznenadila je Meta Pavkova, ki je s svojim prvim nastopom pokazala pravi oderski talent. Sicer prilagodljivi Konrad je bil dober v kretnji in besedi, le še bolj bi se naj bil uživel v svojo lepo vlogo. Luka je prepričevalno podajal starega grobokopa. Tudi ostale vloge so bile v dobrih rokah, nekoliko pa je kvarilo utis prenakomerno govorjenje, kakršnega življenje ne prenese. — Odmori so bili dolgi. Pogrešali smo nekoč sloveči šentjakovski moški zbor in se zato v odmorih dolgočasili, kar je nekoliko motilo sicer dobri utis predstave. Občinstvo je igralce za njihov trud nagradilo z hvaležnim pritrdjevanjem. Temu se pridružuje tudi tokratni kritik — Jg.

Gospodarski vestnik

Napake naše svinjereje.

Svinjereja postaja v zadnjih mesecih vsega upoštevanja vredna panoga kmetijskega gospodarstva. Lažje so pri svinjereji mnoge danes potrebne spremembe, dohodek iz nje je zgodnejši kot pri živinoreji in razmeroma siguren. Končno se bavi s prašiči in svinjami tudi mala kmetija ali kajža, ker so izdatki pri reji nižji od onih v živinskem hlevu ali na polju. Pa naši svinjerejci so nekam konservativni in se neradi oprijemajo novotarij, četudi so še tako nunje. Trdovratni so celo pri napakah, ki se godijo v veliko škodo njihovim samim. V tej trdovratnosti so vse graje vredni. Naj navedemo v naslednjem štiri pogoste napake pri naši reji prašičev in svinj.

Izkušnja uči, da mora biti svinja v času, ko jo ženemo k merjascu, zrela in godna. Stara naj je vsaj 10 do 12 mesecev in naj tehta 100 do 120 kg. Do tretjega in četrtega gnezda raste število mladih prascev in tudi količina mleka posamezne svinje. Če pa je svinja ob skotenju premlada in prešibka, zaostaja zarod v rasti. Temu ne more nato odpo-moči niti krepka in izdatna piča. Svinjerejci naj vedo, da svinja, ki se prvič goni, še ni zrela za rejo in plemo. Isto velja za merjasca, ki mora doseči vsaj leto in pol ter imeti težo okrog 130 kg, da je gođen za oplojanje.

Prašiče prezgodaj odstavljamo. Imeti moramo pred očmi, da je mleko od svinj drugače sestavljeno kot kravje. Kravje mleko ni nikdar zadostno nadomestilo za mleko od svinje. Čim dalje prasci sesajo, tembolj se jim utrdijo pljuča in srce. Prezgodaj odstavljani prasci nimajo telesne odpornosti, na teži počasneje pridobivajo in v rasti zaostajajo. Dobri svinjereji svetujemo, naj odstavljamo prasce šele v devetem ali desetem tednu.

Mnenja smo, da zavisi število skotljenih prašičev od merjasca. Če vržejo nekatere svinje za enim merjascem zapored manj mladičev, pripisujemo krivdo merjascu in koj nato ga oddamo mesarju. V starjem rajhu, Angliji in Čehoslovaški so stvari s preiskavanji šli na dno in ugotovili, da zavisi število gnezda od svinje. Pri pičlih skotitvah ne sodimo torej merjasca, marveč preglejmo, če niso bile pičle skotitve pri svinji običajne tudi doslej. Take svinje moramo izločiti, ker se njihova bolezen poduđa na zarod. Poleg svinje določuje število mladičev tudi čas, v katere ženemo k merjascu. Priporoča se običajno drugi dan po tem, ko se je svinja gonila. Torej počakati, a spet ne predolgo čakati z gonjo.

Končno zavidamo svinjam in prašičem sveži zrak. Še v poletju jim neradi privoščimo svobode v naravi, pozimi pa jih skrbno zapiramo v zatohlih hlevcih. Tod velja: Vsaki živali, tudi svinji in prašičem, je gibanje na prostem in vdihavanje svežega zraka dobrodejno. Tudi v zimi moramo puščati živali na prosto, če naj nam ostanejo zdrave. V hlevcih pa jim dajmo od časa do časa porcijo sveže zemlje ali ilovice in živali jo bodo rade hrustale — ne iz požrešnosti, marveč iz potrebe.

R. S.

Srednja kmetija je po najnovejših dognanjih najboljše oblika kmečkega gospodarstva. Dočim je veliko posestvo navezano na tuje delavce in stroje n. pr. sejale i. dr. in je torej v obratu potrebna precejšnja svota denarja, se delo na srednji kmetiji opravlja z domačimi ljudmi ter se nabavijo samo najnujnejši stroji. Malo posestvo spet ne more preživljati družine in tudi ne donaja sredstev za nabavo najpreprostejših strojev. Ročno delo pa je razmeroma drago. Dober procvit srednje kmetije pa zavisi v veliki meri od gospodarjeve izobrazbe in njegove gospodarske sposobnosti.

Naša zemlja je revna na apnu. Vedno večje važnosti postaja gnojenje zemlje z apnenimi gnojili. Poraba žganega apna je od leta 1934-35 narastla v vsej državi za 550.000 ton, pri ostalih vrstah gnojilnega apna pa za 700.000 ton. Kljub temu bo treba gnojenje zemlje z apnenimi gnojili še povečati. Posebno naša koroška zemlja je po dosedanjih izkušnjah zelo hvaležna za dodatke apna. Ker je apno gnojilo sorazmerno najcenejše, svetujemo vsem našim gospodarjem, da se ga v bodoče v večji meri poslužujejo.

Ensilirana krma je dobra tudi za prašiče. Doslej smo bili mnenja, naj se ensilirana krma poklada samo goveji živini. Izkušnje v starem rajhu pa so pokazale, da posebno ensilirani krompir izredno dobro tekne prašičem. Krompir se najprej popari, nakar pride v silo-naprave, kjer se skisa. S tem na svoji hranilnosti ničesar ne izgubi, a je velika pomoč v časih, ko druge krme primanjkuje. Oblika in velikost silo-naprave za kisanje krompirja se ravna po tem, koliko piče je dnevno potrebne. Ponekod izkopljejo v ta namen navadne jame v zemljo in stene opažijo z deskami. Tudi sicer neporabni sodi in druga posoda se lahko

uporabi za kisanje. Pri stalnih napravah se poslužimo lahko cementa, opeke ali pa tudi lesa. Važno je, da je poskrbljeno za odtok krompirjevega soka, ki nastaja pri kisanju. Pred ensiliranjem je treba krompir dobro oprati. Krompir se nato spari in spravlja v silo, nakar se pokrije z žakli in po vrhu pride 30 cm debela plast ilovice. Okisan krompir lahko pokladamo vsem drobnim živalim od prašičev do kokoši.

Sadež, ki nima domovine. Dočim točno vemo, da smo dobili krompir iz Amerike in so znani podrobni podatki tudi o ostalih kulturnih rastlinah, je ostal bob do danes brezdomovinec. Vemo samo, da so bob že Rimljani radi uživali. Danes je razširjen po vsem svetu in je predvsem hrana malih ljudi. Pri nas je v zadnjih desetletjih sicer precej izgubil na veljavi, a se spet udomačuje. Posebno se priporoča sajenje boba kot vmesnega sadeža. Bob je namreč takozvana stročnica, ki čisti zemljo in v svojih koreninah zbira prepo-trebni dušik. Zanimivo je, da je v nemškem gospodinjstvu postal bob zelo uvaževana jed in nedvomno storimo prav, če nanj opozorimo tudi naše gospodinje.

Razmišljanja o pripravi zemlje za pšenico. Pšenica ima to prednost, da jo lahko sejemo tudi precej pozno. Medtem ko mora biti rž precej plitvo sejana, priporočajo, naj se pšenica seje vsaj 3 centimetre globlje. Ko namreč pritisne mraz, plitvo sejana pšenica lahko pozebe. Izkušnje uči, da škoduje pšenici bolj vigredni mraz, a za jesenski mraz je dosti odporna. Od vseh ozimin naj bi pšenico najkasneje sejali, ker poganja pozno v vigredi. V zahodni Nemčiji sejejo pšenico celo še v decembru, da poganja pod snegom. Seve sta pri tem merodajna tudi vreme in žitna vrsta. Pozno sejana pšenica ima to prednost, da je manj občutljiva za bolezen v koreninah. Če žito slabo prezimi, se mu lahko pomaga spomladi z dušič-nastim gnojilom (Salpeterstickstoff), pri čemer pa je potrebno strokovno znanje, da se posevek ne uniči.

Celovski sadni in zelenjadni trg. Za sadje so določene naslednje cene: prvovrstna namizna jabolka 38—50, dobra jabolka 25—38, navadna 10 do 25, prvovrstne hruške 50—80, navadne 30—50 oz. 10—30, češnje 33—40, brusnice 40 pfenigov za kg oz. liter. — Krompir (bel, rdeč, ali moder) 8, rumen 9, Juliperle 10, Kipfler 12, kisló zelje 33, kislá repa 27, fižol 27—40, leča 54—67, česen 60, čebula 27—30, grah 54—67 pfenigov za kg. — Jajca, velika, nad 6 dkg težka 11—11,5, jajca od 5 do 6 dkg 10—10,5, mala 9,25 pf. — Trda drva, kratka 2,66—3,33, mehka 2,00—2,66 RM za k. meter.

Zanimivosti

Napoleonov kronanjski prstan so našli. Že sto let sem so občudovali na sliki francoskega slikarja Gerarda, prikazujoči kronanje cesarja Napoleona, krasni prstan cesarjeve roke. Slutili so, da se mora dragoceni nakit nekje nahajati, a zanj niso vedeli. Sedaj pa se je oglasil pariški draguljar Marguerit s trditvijo, da je on srečni lastnik dragocenega zaklada. Pokazal je iz svoje zbirke prstan z velikim smaragdom, v katerega so vdeleni grbi rimske države, sredi smaragda pa je vrezan golobček z oljčko vejico. Strokovnjaki so takoj povečali posnetek cesarjevega prstana na imenovanj sliki in ugotovili, da je dragularjeva trditev resnična. Bajga bo sedaj kupila francoska državna zakladnica.

Niklasta gora. Na Finskem leži gora Kaulatunturi, ki je vsa iz nikla. Strokovnjaki cenijo njeno rudo na 3 do 4 milijone ton. Koncesijo za pridobivanje rude si je pridobila neka kanadska družba, ki je zgradila 27 km dolgo avtomobilsko cesto, po kateri prevažajo rudo do železniške proge. Nikel kopljejo v tej gori z vrha navzdol in ga čistijo v bližini gore, kjer so postavili veliko električno centralo. Po začasnih računih bo nikla za 25 let, če bo pri izkopavanju zaposlenih vsaj 800 delavcev.

Rojaki!

„Koroški Slovenec“ je Vaše glasilo! Podprite ga s točnim plačevanjem naročnine! Nabirajte mu novih prijateljev! Sodelujte!

„Mladi Korotan“

vabi vse mlade prijatelje, katerim je njihova materna beseda sveta, v krog naročnikov in sotrudnikov!

Ne sme biti slovenske družine, ki ne bi imela slovenskega tednika in mladinskega mesečnika!